

STICHTING VERDRONKEN GESCHIEDENIS

JAARVERSLAG 2015

Het doel van de stichting is:

- Het bevorderen van multidisciplinair onderzoek betreffende de natuurlijke ontwikkelingsgeschiedenis (geomorfologie, ecologie), de menselijke bewoning en gebruik, en van de cultuurhistorie van het trilaterale Waddenzeegebied;
- Het toegankelijk maken en presenteren van de verkregen onderzoeksresultaten voor zowel beleidsmakers, wetenschappers als een breed publiek, en hierdoor bijdragen aan de waardering en de bescherming van het Waddenzeegebied in al zijn facetten.

Comité van Aanbeveling:

Prof. Dr. Horst Lademacher	Em. hoogleraar Zentrum für Niederlande Studien (Universiteit Münster)
Dr. Pieter Winsemius	oud-minister
De heer Hans Alders	oud-minister, oud-Commissaris der Koningin in de provincie Groningen
Prof. Dr. Wubbo Ockels (overleden 18-05-2014)	oud-ruimtevaarder; hoogleraar Duurzame Technologie (Technische Universiteit Delft)
Prof. Dr. Morten Pejrup	hoogleraar geografie (Universiteit van Kopenhagen)

1. De Stichting

Oprichting

De Stichting Verdrongen Geschiedenis werd opgericht op 17 januari 2007, en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Groningen onder nr. 02096978.

Samenstelling bestuur

Het bestuur bestond in 2015 uit:

Voorzitter:	Prof. Dr. Ir. Theo Spek (hoogleraar landschapsgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen)
Secretaris:	Dr. Karel Essink (oud-senioradviseur / marien ecooloog, Rijkswaterstaat)
Penningmeester:	Drs. Eddy de Jonge (directeur RHC Groninger Archieven)
Lid:	Drs. J.A.J. Stam (oud-burgemeester De Marne)
Lid:	Drs. Yftinus T. van Popta (maritiem archeoloog Rijksuniversiteit Groningen)

2. Organisatie

Bestuur

Het Stichtingsbestuur behartigde de formele en financiële gang van zaken. Daartoe vergaderde het bestuur drie keer te Groningen. Het bestuur werd uitgebreid met Drs. Y. T. van Popta, maritiem archeoloog bij de Rijksuniversiteit Groningen.

Coördinatiegroep

Een Coördinatiegroep initieerde en begeleidde diverse activiteiten. Hiertoe werd vier keer vergaderd in Groningen.

De Coördinatiegroep bestond uit de heren Dr. A. Buursma, F. Driesens, H. Dubblinga, Dr. K. Essink (vz), Dr. H. Feenstra, Studienrat A. Heinze, Dr. E. Knol, Drs. K. de Vries en de dames W. Duinkerken, Y. Nijlunsing en I. van der Velde MA.

Voor het opstellen van een eindrapportage over het historische onderzoek over de Punt van Reide was een **werkgroep** actief bestaande uit de heren Dr. A. Buursma, Dr. H. Feenstra, Dr. E. Knol (vz) en Drs. K. de Vries. Deze werkgroep werd aangevuld met twee externe historici.

Website

De zorg voor de websites www.verdrongengeschiedenis.nl en www.versunkenegeschiede.de was in handen van F. Driesens (webmaster) en K. Essink (contentbeheer).

3. Presentaties, publicaties

De volgende lezingen werden gehouden:

21 januari, **Koos de Vries e.a.** _ Eemshaven, Groningen Seaports - *Presentatie over o.a. de ouderdom van een Macoma schelp in de Beatrix haven.*

2 maart, **Karel Essink** - Probus, Hardenberg – *Over de vroegere oestervisserij in de Waddenzee en de menselijke ingrepen in het Eems-Dollard estuarium.*

11 maart, **Albert Buursma** - Historische Vereniging Middelstum, Middelstum. *Wadden in beweging. Geschiedenis van de oostelijke Wadden.*

24 maart, **Albert Buursma** – VVAO Emmen e.o., ten huize van mevr. R. Paas, Borger. *Wadden in beweging. Geschiedenis van de oostelijke Wadden.*

7 april, **Albert Buursma** - Carla Oortwijn Travel/ Waddenacademie, interview met Mathijs Deen a/b klipper Alida Josephina bij Texel/Vlieland. *Stormvloeden.*

9 april, **Albert Buursma** - Luitjen Hoekstrafonds, 't Zandt. *Wadden in beweging. Geschiedenis van de oostelijke Wadden.*

10 april, **Albert Buursma** - Carla Oortwijn Travel/ Waddenacademie, interview met Mathijs Deen a/b klipper Alida Josephina bij Ameland. *De dynamiek van de oostelijke Wadden.*

17 april, **Egge Knol** – Centrum voor Landschapsgeschiedenis RU Groningen. *Cursus Cultuurlandschappen van Noord-Nederland: Verdrongen verleden van de Waddenzee.*

23 april, **Albert Buursma** - Samenwerkende Inspectie Waddenzee (SIW), i.o.v. Rijkswaterstaat, Earnewâld. *Wadden in beweging. Geschiedenis van de oostelijke Wadden.*

18 april 2015, **Egge Knol** - Stichting Vrienden Rottumeroog en Rottumerplaat, Warffum. *De Rottum-kamer in Warffum.*

28 april 2015, **Egge Knol** - Historische Kring Amasius, Delfzijl. *Meer dan twee millennia bewoning langs de Eems.*

22 juni 2015, **Egge Knol**, Team Dollard, Stichting Het Groninger Landschap, Reiderhoeve. *Wonen op de Punt van Reide.*

11 september, **Isabel van der Velde** - Maritieme Academie Harlingen; werkcongres cultuur- en natuurroute 2018 - *De cultuurhistorische rijkdommen van het waddengebied, een benadering.*

6 oktober, **Axel Heinze** – Leer. *Das Watt als Weltkulturerbe.*

15 oktober, **Albert Buursma** – Symposium 'Wadden op de kaart', Waddenacademie/Tresoar, Leeuwarden. *Een bewogen oostgrens – geschillen in de oostelijke Wadden.*

16 oktober, **Karel Essink** – Studieweekend Leidse Biologie studenten, Ameland. *Archeologische vondsten en recent voorkomen van de Brakwaterkokkel in Noord-Nederland.*

17 oktober, **Karel Essink** – Studieweekend Leidse Biologie studenten, Ameland. *De teloorgang van de oestervisserij en de opkomst van de Japanse oester in de Waddenzee.*

29 oktober, **Albert Buursma** - VVAO Emmen e.o. *Op zoek naar het verdwenen eiland Bosch.*

17 november, **Axel Heinze** – Museum, Esens. *Das Watt als Weltkulturerbe.*

26 november, **Koos de Vries, Albert Buursma & Harm Jan Streurman** – Erfgoedpartners, Dorpshuis Zeerijp. *Ontstaansgeschiedenis van het Waddengebied. Resultaten van het Erfgoedpartners project 'Wad 'n Workshop'.*

2 december, **Axel Heinze** – Lionsclub, Wittmund. *Die Geschichte der westlichen Harlebucht.*

Publicaties op www.verdronkengeschiedenis.nl:

Koos de Vries – Kort verslag bezoek Eemshaven d.d. 20 juni 2014: uitbreiding Beatrixhaven en schelpdatering. *Mededeling Verdronken Geschiedenis 2015-01* (maart 2015), 1-9.

Overige publicaties:

Albert Buursma - Een wandeling tussen slaper en dromer. In: *Paul Straatsma, Mijn Streek.. Wandelen en fietsen door de geschiedenis van het landschap in het Noorden*. Uitg. Passage.

Karel Essink & Harm Jan Streurman - Oud hout biedt een blik in het verleden van de Eemshaven en omgeving. *Westerheem* 64(5): 226-229.

Karel Essink - Schiermonnikogers en Zoutkamper oestervissers, 't Heer en Feer 17(3): 78-80.

Peter Labbé & Axel Heinze – *Kugeln dienen als Geheimschrift: Kommunikationstechnik mit Signalmasten auf den Inseln*. Friesische Heimat 12.

Helga Wiechers & Axel Heinze - *Eine Schulchronik als Geschichtszeugnis für kleine Dörfer am Beispiele von Westeraccumersiel*. Harlinger Heimatkalender (2016): 49-56.

Axel Heinze - *Einst war es eine blühende Marschenlandschaft : ... doch der steigende Meeresspiegel führte zu ihrer Zerstörung*. Harlinger Heimatkalender (2015), S.77-84.

Axel Heinze & Lies Herdes – *Die Geschichte der Gemeinde Moorweg im Spiegelbild der Flurnamen*. Harlinger Heimatkalender (2016): 91-95.

Axel Heinze - *Die "Helmer" in der ehemaligen Moorkolonie Neugaude*. Unser Ostfriesland (2015), 11.

Axel Heinze & Lies Herdes - *Die Domäne Schoo in der Gemeinde Moorweg als ehemaliges Prämonstratenserkloster*. Unser Ostfriesland (2015), 12.

Egge Knol & Albert Buursma – Scherven op de stranden van de oostelijke Waddeneilanden. *Westerheem* 64(5): 242-249.

Egge Knol - Nogmaals het baken op de Boschplaat. *De Kaap, Nieuwsbrief van de Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat*, December

2015: 2-3.

Peter C. Vos, & Egge Knol - Holocene landscape reconstruction of the Wadden Sea area between Marsdiep and Weser. *Netherlands Journal of Geosciences* 94(2): 157-183.

[Ook verschenen als: Vos, P.C. & E. Knol, 2015: Holocene landscape reconstruction of the Wadden Sea area between Marsdiep and Weser. Explanation of the coastal evolution and visualisation of the landscape development of the northern Netherlands and Niedersachsen in five palaeogeographical maps from 500 BC to present. In P.C. Vos *Origin of the Dutch Coastal Landscape. Long-term landscape evolution of the Netherlands during the Holocene, described and visualized in national, regional and local palaeogeographical map series*. Dissertatie Rijksuniversiteit Utrecht: 202-229.]

Egge Knol - Klein maritiem erfgoed sterkt identiteit Waddenzee. *De Vuurboet, uitgave van de Nederlandse Vuurtoren Vereniging* 24(1), winter 2014: 14-15.

Egge Knol (interview) - Het klooster Palmar, verdronken geschiedenis. *Golden Raand* (Groninger Landschap), winter 2015: 6-7.

4. Onderzoek

In het verslagjaar werd aan de volgende projecten gewerkt:

Thema 1: Regiostudies

- *Verdronken dorpen Dollard*
Informatie over het verloren gegane dorp Westerreide werd verzameld in het kader van het historisch onderzoek over de Punt van Reide.
- *Hoogeland – Oude Weer – Noordpolder*
Door deskundigen van de Coördinatiegroep werd als excursieleider deelgenomen aan door Erfgoedpartners (Groningen) georganiseerde excursietochten in de noordelijke polders van Groningen

- *Punt van Reide*
De werkgroep bestaande uit door Albert Buursma, Hidde Feenstra, Egge Knol (vz.) en Koos de Vries werkte samen met de historici Gerben de Vries en Franz Lenselink aan het opstellen van het eindrapport. De Stichting Het Groninger Landschap werd bereid gevonden een hoofdstuk te verzorgen over de natuurwaarden van het gebied.
- *Simonszand - Rottum*
Over de vondsten van werktuigen uit de steentijd en potscherven e.d. van de oostelijke Waddeneilanden verscheen een publicatie van de hand van Egge Knol en Albert Buursma.
- *Historie gebied Eemsmonding*
Als voorloper van een mogelijk Nederlands-Duits onderzoeksprogramma over diverse historische aspecten van het gebied van de Eemsmonding werd een beknopt project geformuleerd waarin historische verhalen betreffende de Nederlandse kust van het Eems-Dollard gebied centraal staan. Hiervoor werd eind-november subsidie aangevraagd bij de provincie Groningen, de gemeenten Eemsmond, Delfzijl en Oldambt, en bij enkele fondsen.

Karel Essink & Harm Jan Streurman publiceerden een artikel over de ouderdom van een stuk oud hout, gevonden in de Eemshaven, en van veenlagen in de ondergrond van de Noord-Groninger polders.

Thema 2: Relaties eilanden – vasteland

- *Historische oestervisserij*
Karel Essink schreef een kort artikel over hetgeen bekend is van de betrokkenheid van Schiermonnikoged en Zoutkamper vissers

bij de historische oestervisserij in de oostelijke Waddenzee.

Thema 3: Trilaterale Waddenzee samenwerking

Er waren geen activiteiten binnen dit thema.

5. Overige activiteiten

Erfgoedpartners project “Wad ’n Workshop” – Enkele leden van de Coördinatiegroep traden op als gids/deskundige bij door Erfgoedpartners (Groningen) georganiseerde excursietochten op het wad en in de noordelijke polders van Groningen. Op 31 oktober werden bijdragen geleverd tijdens een excursie in het Lauwersmeergebied: Zoutkamp-Vierhuizen, Panseerpolder en middeleeuwse zoutwinning. Hierbij was ook Staatsbosbeheer betrokken.

Kerstvloed 1717 – Op 13 april organiseerde Erfgoedpartners in Groningen een lezingenavond over de Kerstvloed van 1717. Koos de Vries en Hidde Feenstra gaven een presentatie. De discussie werd geleid door Theo Spek.

RUG-GIA project Buitendijks Erfgoed – Door Albert Buursma werd in november een bijdrage geleverd aan het door het Groninger Instituut voor Archeologie (RU Groningen) uitgevoerde onderzoek over de aanwezigheid van buitendijks erfgoed (o.a. scheepswrakken) in de oostelijke Waddenzee.

Kolkenproject IVN & Stichting Landschapsbeheer Groningen – Karel Essink bemiddelde bij de identificatie van slakjes die in een boorkern werden aangetroffen in de vermoedelijke gracht van een historische vesting bij Hongerige Wolf (gem. Oldambt).

Representaties

Afscheid provinciaal archeoloog – Op 20 november vertegenwoordigde de secretaris het bestuur bij het afscheid van Prof. Dr. Hennie Groenendijk als provinciaal archeoloog te Groningen.

6. Financiën

Exploitatieoverzicht 2015

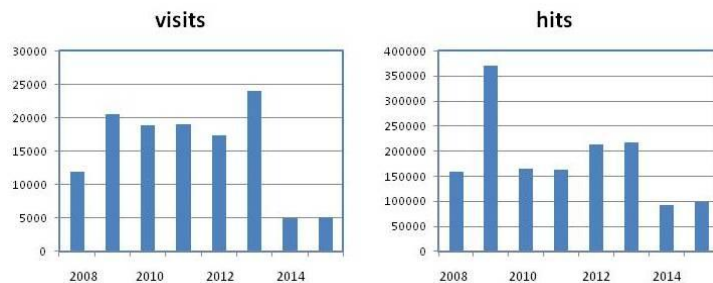
Baten		Kosten	
Publicatie			
Stormvloed 1509	21,00	7 Bankkosten	193,12
Bijdrage onderzoek	2.800,00	9 Drukwerk	146,59
		10 Coordinatiegroep	257,96
		11 Onderzoekskosten	2.600,00
		12 Reis- en verblijfs- en overige kosten	0,00
		13 Website	204,82
		14 Publicatie Stormvloed 1509	0,00
		15 Vondstenavonden	0,00
		16 Administratiekosten	7,50
		4 Contributies	20,00
Totaal	2.821,00	Totaal	3.429,99
Ontvangsten	2.821,00		
Uitgaven	3.429,99		
Verschil	-608,99		

Balans 2015			
	Saldo 01-01-15	Saldo 31-12-15	Toe-/afname
Kas	0,00	0,00	0,00
Bank	9.092,61	9.856,62	764,01
Spaar	0,00	0,00	0,00
Liquide middelen	9.092,61	9.856,62	764,01
Af te dragen BTW	0,00	-42,00	-42,00
Crediteuren	0,00	-1.331,00	-1.331,00
Totaal			-608,99
Verschil			0,00

7. Public relations

Website

De website werd regelmatig geactualiseerd. Er werden een Nederlandse, een Duitse en een Engelse versie onderhouden. De website werd ongeveer even vaak (5178 keer) bezocht als in 2014, met in totaal ca. 99.000 hits (in 2014: 92.000).

Nieuwsbrief

In 2015 werd geen Nieuwsbrief per email verzonden.

Facebook

In het najaar werd een begin gemaakt met het opzetten van een Facebook pagina om een snellere informatieuitwisseling met de geïnteresseerde buitenwereld mogelijk te maken.

Aandacht in de media:

- 18 maart, Dagblad van het Noorden. *Expeditie gaat zoeken naar verdwenen eiland* (i.h.k.v. Wad 'n Workshop).
- 18 maart, Westerkwartier. *Tocht naar geschiedenis Wadden* (i.h.k.v. Wad 'n Workshop).

- april, 'ad Hoc' Newsletter Historie van de Oceanografie Club, Issue 12, *Informatie over de activiteiten van de Stichting Verdrongen Geschiedenis*.
- april, Ommelander Courant. *Expeditie naar Heffezand levert weer puzzelstukjes op*. (i.h.k.v. Wad 'n Workshop).
- 21 april, Dagblad van het Noorden. *Iedereen van hier was boer en piraat* (i.h.k.v. Wad 'n Workshop).
- 16 mei, Leeuwarder Courant, *Mijn streek / Een wandeling tussen slaper en dromer* (m.m.v. Albert Buursma).
- 4 juni, Ommelander Courant. *Nieuwe zoektocht naar verdwenen eiland Heffezand* (i.h.k.v. Wad 'n Workshop).
- 11 juni, Leeuwarder Courant. *Onderzoekstocht naar verdwenen eiland* (i.h.k.v. Wad 'n Workshop).
- 12 oktober, OOG-radio. Interview met Isabel van der Velde over de Publieksprijnsnominatie van het project 'Wad 'n Workshop' van Erfgoedpartners (Groningen).
- 4 november, Eemsbode. *De geheimen van de Punt van Reide*.
- 25 november, Westerkwartier. *Expeditie op het Lauwersmeer succesvol* (i.h.k.v. Wad 'n Workshop).

Opgesteld te Eelde, 3 mei 2016

Dr. K. Essink, secretaris
Vosbergerlaan 14
9761 AK Eelde